บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการเสนอ ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึง ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 การจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบด้วย การเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ การดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ การติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตร มีความหมายครอบคลุมและพิจารณาได้หลากหลาย ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้หลายทัศนะ เช่น

Taba (1962 : 10) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง "แนวทางในการเตรียมพลเมืองที่จะให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่วัฒนธรรมนั้น"

Bobbitt (1981 : 42) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง "รายการของสิ่งของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเด็กและเยาวชนจะต้องทำ และจะต้องประสบโดยการพัฒนาความสามารถเพื่อจะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีและเหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่"

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 2-3) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมาย 2 ระดับ คือ

1. หลักสูตรในระดับชาติ หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

2. หลักสูตรในระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

15603

สวัสดิ์ จงกล (2521 : 20) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดที่ว่าด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา แนวทางดำเนินงาน เนื้อหาสาระ ซึ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา"

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529 : 10) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า "หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน"

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 1) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตร คือ ข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ และหมายถึงเรื่องต่อไปนี้คือ เอกสารหลักสูตร กระบวนการวิธีสอนของครู กระบวนการเรียนของนักเรียน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน"

กล่าวโดยสรุป จะเห็นว่า หลักสูตรโดยทั่วไปเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์หรือประมวลวิชาที่จัดให้นักเรียนเรียน ในหลักสูตรประกอบด้วย ข้อกำหนดที่ว่าด้วย จุดหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน นั่นเอง

<u>องค์ประกอบของหลักสูตร</u>

Taba (1962 : 425) กล่าวว่า หลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบอย่างไรก็ตาม ควรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงสำหรับแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 9) กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 4 ประการด้วยกัน คือ

1. ความมุ่งหมาย (Objectives)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)

4. การประเมินผล (Evaluation)

กรมสามัญศึกษา (2529 : 49) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 8 ประการ ได้แก่ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา สื่อการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล

ดังนั้นองค์ประกอบของหลักสูตรโดยทั่วไปจะประกอบด้วยความมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

<u>การนำหลักสูตรไปใช้</u>

การใช้หลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน นำเอาโครงการหรือแนวทางปฏิบัติของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มเหล่านั้นไปปฏิบัติ

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 130) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ว่ามีอยู่ 3 ประการ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
3. การสอน

การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพนั้น สุมน อมรวิวัฒน์ (ม.ป.ป. : 7) ได้กล่าวถึง แผนการเดินทางของหลักสูตรมาสู่ชั้นเรียนได้ดังนี้

หลักสูตร ——→ ประมวลการสอนหรือโครงการสอน ——→ แผนการสอน หรือบันทึกการสอน ——→ กิจกรรมการสอน ——→ นักเรียน

กรมวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 12-13) ได้กล่าวถึงการใช้หลักสูตรว่า การใช้หลักสูตรมีข้อที่ต้องพิจารณา 6 ข้อ ดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร
2. การใช้หลักสูตรจะต้องยึดถือ จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง เป็นหลัก
3. จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ผู้สอนจะต้องพยายามดำเนินการสอน

ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ และสามารถพัฒนาความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตผู้เรียน

4. การใช้หลักสูตรมิได้จำกัดว่า ความรู้และประสบการณ์นั้นจะมีอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น

5. ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนของครู

6. การประเมินผลเป็นระยะ ๆ จะช่วยแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนช่วยให้เกิดการเรียนอันเป็นพื้นฐานต่อเนื่องอย่างมั่นคงและถูกต้อง

นอกจากนั้น ชารี มณีศรี (2521 : 182) ได้กล่าวถึงการใช้หลักสูตรใหม่ว่า การสร้างและเผยแพร่หลักสูตรใหม่เริ่มจากการฝึกอบรมครูผู้สอน เพื่อให้เข้าใจถึงการใช้หลักสูตร และการดำเนินการสอนให้ถูกต้อง หน่วยศึกษานิเทศก์ควรจะมีบทบาทในการฝึกอบรมครูประจำการ เพื่อให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ การนำไปใช้ในชั้นเรียน การใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการเรียน การสอน ให้เหมาะสมในแต่ละเนื้อหาวิชา การฝึกอบรมครูประจำการ (In-Service Training) นี้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารงาน ครูใหญ่ ศึกษานิเทศก์ ที่จะร่วมมือประสานงานกันจัดในช่วงเวลาที่เหมาะสม

จากงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรที่นักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้นั้น เห็นว่าสอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2528 : 262) ซึ่งได้กล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร
2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร
3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

จากที่กล่าวถึงหลักสูตรในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยมีองค์ประกอบคือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล ทั้งนี้การจัดหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพนั้น บุคลากรผู้เกี่ยวข้อง จะต้องมีการเตรียมการเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 7-10) ได้กำหนดจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ไว้ดังนี้

จุดหมาย

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ

2. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และรู้จักประหยัด

3. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในวิชาอาชีพเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ รู้ช่องทางในการประกอบสัมมาอาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่น และประเทศชาติ

4. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

5. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา

6. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ ซึ่งมีความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศและของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ชาติ รู้จักแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งให้การศึกษาทั่วไป และพื้นฐานวิชาอาชีพอย่างกว้าง ๆ มาแล้ว สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเลือกกลุ่มวิชาตามความถนัด

ความสามารถ และความสนใจ เพื่อผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป

2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกฝนผู้เรียนให้มีประสบการณ์เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม หรือเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนใฝ่ใจแสวงหา ความรู้ ความจริง เพื่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา ความสำนึก และความซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และงานสร้างสรรค์ของมนุษย์

4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าทางจริยธรรม ทั้งนี้ให้เน้นการประพฤติ ปฏิบัติเป็นสำคัญ

5. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

6. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเลือกเฟ้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ

7. เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมมือกันใช้ความรู้ ความสามารถ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคม

8. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้และจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ

<u>โครงสร้าง</u>

1. วิชาบังคับ มี 2 ส่วน

1.1 วิชาสามัญ จำนวน 24 หน่วยการเรียน ได้แก่

ภาษาไทย	6	หน่วยการเรียน
สังคมศึกษา	6	หน่วยการเรียน
พลานามัย	6	หน่วยการเรียน
วิทยาศาสตร์	6	หน่วยการเรียน

1.2 วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ จำนวน 12 หน่วยการเรียน โดยเลือกสาขาใดสาขาหนึ่งต่อไปนี้

ช่างอุตสาหกรรม	12	หน่วยการเรียน
เกษตรกรรม	12	หน่วยการเรียน
คหกรรม	12	หน่วยการเรียน
พาณิชยกรรม	12	หน่วยการเรียน
ศิลปหัตถกรรม	12	หน่วยการเรียน
ศิลปกรรม	12	หน่วยการเรียน

หมายเหตุ วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ยกเว้นสาขาศิลปกรรมเป็นวิชาที่ตรงกันกับวิชาแกนวิชาชีพของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524

2. วิชาเลือก

2.1 วิชาเลือกตามแผนการเรียน ให้เลือกจากหมวดวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้เป็นไปตามแผนการเรียน

ภาษาไทย	ศิลปกรรม
สังคมศึกษา	ช่างอุตสาหกรรม
พลานามัย	เกษตรกรรม
วิทยาศาสตร์	คหกรรม
คณิตศาสตร์	พาณิชยกรรม
ภาษาต่างประเทศ	ศิลปหัตถกรรม

2.2 วิชาเลือกเสรี ให้เลือกเพิ่มเติมหรือเสริมวิชาเลือกตามแผนการเรียนหรือเพื่อสนองความสนใจพิเศษ ทั้งนี้โดยเลือกจากหมวดวิชาที่ระบุไว้ในข้อ 2.1

หมายเหตุ รายวิชาในกลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปหัตถกรรม ให้เลือกจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. การประสานสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

3.1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพมีสาระสำคัญและรายวิชาสอดคล้องกันในวิชาบังคับ ตามข้อ 1.1 และข้อ 1.2

3.2 ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนระหว่างหลักสูตรทั้ง 2 ได้ ทั้งในส่วนที่เป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือก

สำหรับวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กรมวิชาการ (2526 : 29-31) ได้กำหนดจุดประสงค์และโครงสร้าง ไว้ในคู่มือการบริหารการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ดังต่อไปนี้

จุดประสงค์

1. เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับเลือกวิชาอาชีพจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524

2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของวิชาอาชีพพอที่จะนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิต

โครงสร้าง

วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ประกอบด้วยสาขาวิชาดังนี้

1. สาขาช่างอุตสาหกรรม
2. สาขาเกษตรกรรม
3. สาขาคหกรรม
4. สาขาพาณิชยกรรม
5. สาขาศิลปหัตถกรรม
6. สาขาศิลปกรรม

ให้เลือกเรียนสาขาใดสาขาหนึ่งจากที่ระบุไว้

1. สาขาช่างอุตสาหกรรม 12 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยรายวิชา

ชพ. 100 งานฝึกฝีมือ เวลาเรียน 16 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ชพ. 101 เขียนแบบเทคนิค 1 เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ชพ. 102 เขียนแบบเทคนิค 2 เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ชพ. 103 วัสดุช่าง เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

2. สาขาเกษตรกรรม 12 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยรายวิชา

กษ. 111 หลักพืชกรรม เวลาเรียน 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค

กษ. 112 ดินและปุ๋ย เวลาเรียน 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค

กษ. 121 หลักการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป เวลาเรียน 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค

กษ. 131 ช่างเกษตรเบื้องต้น เวลาเรียน 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค

กษ. 141 หลักเศรษฐศาสตร์เกษตร เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

กษ. 151 หลักการถนอมผลิตผลเกษตร เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

กษ. 161 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

3. สาขาคหกรรม 12 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยรายวิชา

คผ. 111 การตัดเย็บเบื้องต้น เวลาเรียน 6 คาบ/สัปดาห์/ภาค

คผ. 251 ความรู้เรื่องผ้า เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

คอ. 111 โภชนาการ 1 เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

คอ. 225 อาหารครอบครัว เวลาเรียน 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค

คอ. 416 สุขวิทยาอาหาร เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

คท. 111 บ้านและครอบครัว เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

คท. 121 การเลี้ยงและอบรมเด็ก เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

คท. 131 ศิลปประดิษฐ์ เวลาเรียน 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค

4. สาขาพาณิชยกรรม 12 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยรายวิชา

พช. 111 ธุรกิจทั่วไป เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

พช. 112 เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

พช. 121 พิมพ์ดีดไทย 1 เวลาเรียน 5 คาบ/สัปดาห์/ภาค

พช. 131 บัญชี 1 เวลาเรียน 5 คาบ/สัปดาห์/ภาค

พช. 132 บัญชี 2 เวลาเรียน 5 คาบ/สัปดาห์/ภาค

พช. 241 การขาย เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

5. สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม 12 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยรายวิชา

ศป. 111 ศิลปนิยม เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศป. 121 ทฤษฎีสี เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศป. 231 ศิลปะประจำชาติ เวลาเรียน 5 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศป. 341 องค์ประกอบศิลปะ เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศป. 351 ประวัติศิลปะ เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศป. 461 การเขียนภาพฉาย เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศป. 471 การออกแบบ-เขียนแบบ เวลาเรียน 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศป. 481 กายวิภาค เวลาเรียน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาค

6. สาขาศิลปกรรม 12 หน่วยการเรียน ประกอบด้วยรายวิชา

ศ. 011 ศิลปะนิยม 1 เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศ. 012 ศิลปะนิยม 2 เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศ. 021 สังคีตนิยม 1 เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศ. 022 สังคีตนิยม 2 เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศ. 031 ศิลปะการละครเบื้องต้น 1 เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศ. 032 ศิลปะการละครเบื้องต้น 2 เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

และให้เลือกรายวิชาอื่น ๆ ในกลุ่มศิลปกรรมให้ครบ 12 หน่วยการเรียน โดยมีเงื่อนไขดังนี้

1. รายวิชาที่จะเลือกเรียนเพิ่มเติมให้ครบ 12 หน่วยการเรียน นั้น จะต้องไม่ซ้ำกับรายวิชา ซึ่งเลือกเรียนเป็นวิชาเลือกตามแผนการเรียน กลุ่มศิลปกรรมและให้ใช้รหัสของวิชานั้น ๆ ด้วย

2. ในกรณีที่โรงเรียนยังไม่พร้อมที่จะเปิดสอนทั้ง 6 รายวิชา ที่กำหนดไว้ พร้อมอาจเลือกเปิดเพียง 3 รายวิชาใดก็ได้ จาก 6 รายวิชาที่กำหนด และให้เลือกรายวิชาศิลปกรรมอื่นแทน 3 รายวิชา ที่ไม่สามารถเปิดได้ โดยใช้เงื่อนไขข้อ 1

การเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

นโยบายการจัดการศึกษาวิชาอาชีพ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (2520 : 2-8) ได้กล่าวถึงแนวนโยบายการศึกษาของรัฐในระดับมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

"ข้อ 17. รัฐพึงจัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษา เพื่อประกันความเสมอภาคในโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับนี้ของพลเมือง โดยจัดให้สอดคล้องและสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนให้มีประสบการณ์ในการทำงาน

ข้อ 32. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการ และวิชาชีพ ที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม

การศึกษาระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละประมาณ 3 ปี ในตอนต้นพึงให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการและวิชาชีพ ตามความถนัด และความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลายพึงให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป"

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529 : 25-29) กล่าวถึงการจัดการศึกษาวิชาอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ไว้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อขยายการมัธยมศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาในระดับนี้ให้มากขึ้น โดยเน้นให้มีการกระจายโอกาสในการเข้ารับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาไปยังพื้นที่ที่ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ เพื่อลดความแตกต่างในเรื่องโอกาสทางการศึกษาระหว่างพื้นที่และระหว่างเด็กที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน

2. เพื่อเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษา โดยการปรับปรุงมาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้นและทัดเทียมกัน

3. เพื่อให้การมัธยมศึกษาส่งเสริมการประกอบอาชีพ

นโยบาย

1. เร่งขยายมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อยกระดับการศึกษาของประชากรให้สูงขึ้น ทั้งให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและเน้นการขยายบริการมัธยมศึกษาในพื้นที่ที่อัตราการเรียนต่อต่ำเป็นพิเศษ

2. มุ่งปรับปรุงสถานศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณภาพทัดเทียมกัน สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และสนองตอบต่อความจำเป็นของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี และสามารถนำเอาหลักการทางวิทยาศาสตร์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีไปใช้ในการดำรงชีวิต และพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เร่งปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเห็นโอกาสของการประกอบอาชีพและการพัฒนาอาชีพให้ในท้องถิ่น รวมทั้งสามารถใช้ความรู้ที่เรียนไปประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี

กรมสามัญศึกษา (2529 : 42-43) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2530 ในด้านคุณภาพการศึกษาไว้ว่า "พัฒนาและสนับสนุนการเรียนของนักเรียนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้มีความรู้ ความคิด ทักษะ ปฏิบัติคุณธรรม น้ำใจ ค่านิยมที่ดีอย่างสมบูรณ์สอดคล้องกัน เพียบพร้อมเพื่อการศึกษาต่อ การเข้าสู่ตลาดแรงงานและประกอบอาชีพอิสระ ทั้งในสายอาชีพของบิดามารดา หรืออาชีพอื่นที่สามารถดำเนินการได้ในท้องถิ่น" สำหรับนโยบายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ได้กล่าวไว้ว่า "พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิชา อาชีพ เพื่อการมีงานทำ โดยมุ่งเน้นการอาชีพในท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานอาชีพของพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรืออาชีพอื่นใดที่สามารถกระทำได้ตามสภาพทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสืบต่อเนื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพให้สูงขึ้น และการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการอาชีพ"

จากนโยบายดังกล่าว กรมสามัญศึกษา (2530 : 51) ได้กำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นจุดเน้นตามนโยบายและแผน ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพ ไว้ดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์ศึกษาค้นคว้าส่งเสริมการสอนวิชาอาชีพขึ้นที่กลุ่มโรงเรียน หรือจังหวัดละ 1 แห่ง มีโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งทำหน้าที่ศึกษาสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร วิทยากร ความต้องการ ความเป็นไปได้ เพื่อเสนอแนะและส่งเสริมให้โรงเรียนจัดสอนวิชาอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่นนั้น

2. พัฒนาหลักสูตรวิชาอาชีพ และวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เน้นงานอาชีพที่มีทรัพยากร วิทยากร เกื้อหนุนอาชีพตามบิดามารดา อาชีพที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อาชีพที่เป็นเครือข่ายของหน่วยหลักใหญ่ อาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของสังคม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น

3. พัฒนาการสอนโดยเสริมการใช้วิทยากรภายนอกเข้ามาช่วยสอนทั้งนี้ครูจะต้องทำบทบาทหน้าที่ในด้านการประสานงานร่วมกับวิทยากร เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนของนักเรียน

4. พัฒนาการเรียน เน้นหนักให้นักเรียนปฏิบัติจริง สามารถมีผลผลิตออกมาให้สามารถนำไปใช้หรือขายได้ โดยใช้ทรัพยากร วิทยากร และสถานประกอบการท้องถิ่นเข้าช่วย

5. จัดตั้งและพัฒนาสหกรณ์ การค้าให้สามารถขายผลิตผลของนักเรียนสู่ชุมชนได้ และประสานงานกับระหว่างสหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียนต่าง ๆ ให้เกิดระบบการส่งเสริมการผลิตและการขายอย่างกว้างขวาง

จึงพอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษานั้นรัฐบาลมีนโยบายให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบ เช่น กรมสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนได้พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาวิชาอาชีพให้สนองความต้องการของสังคมและท้องถิ่นตลอดจนความต้องการ ความสนใจ ของผู้เรียน โดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จุดเน้นที่สำคัญคือการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรืออาชีพอื่นที่สามารถทำได้

<u>การจัดแผนการเรียน</u>

อรสา ปราชญ์นคร (2525 : 59) กล่าวว่า แผนการเรียน คือ "การผสมผสานของแต่ละวิชาเข้าด้วยกัน ระหว่างวิชาบังคับและวิชาเลือก โดยจัดขึ้นเป็นแผนการเรียนต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน"

กรมวิชาการ (2526 : 18) กล่าวว่า แผนการเรียนหมายถึง "การกำหนดรายวิชาให้เรียน มีวิชาบังคับ วิชาเลือก และวิชาเลือกเสรี (ถ้ามี) อย่างมีเป้าหมาย ซึ่งนักเรียนและโรงเรียนได้พิจารณาร่วมกันแล้ว ตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการในอนาคตของนักเรียนว่าจะมุ่งไปในทางใด เพื่อต้องการเรียนต่อในสถาบันชั้นสูง หรือการประกอบอาชีพ" และในการจัดแผนการเรียน "โรงเรียนจะต้องศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร และรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรให้เข้าใจโดยละเอียดเสียก่อน จึงจะจัดแผนการเรียนได้ตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร"

<u>หลักเกณฑ์ในการจัดแผนการเรียน</u>

กรมวิชาการ (2521 : 87) กล่าวว่า กระบวนการที่จะช่วยให้โรงเรียนมีแนวคิดในการจัดแผนการเรียน และวิชาเลือกที่สนองความต้องการของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. สำรวจความต้องการของท้องถิ่นในด้านการศึกษาและอาชีพ
2. ประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและกำหนดแผนการเรียน
3. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรก่อนรับสมัครนักเรียน
4. แนะแนวการเลือกแผนการเรียน
5. บริการทดสอบมาตรฐาน
6. การลงทะเบียนเลือกแผนการเรียน
7. ติดตามผลการเลือกแผนการเรียน

กรมวิชาการ (2523 : 13) กล่าวว่า ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โรงเรียนต้องจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพให้แก่นักเรียนโดยแยกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. แผนการเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนต้องจัดแผนการเรียนนี้ให้นักเรียนทุกคน เพราะเป็นวิชาบังคับ มีจุดประสงค์ที่จะให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ในการทำงาน และในการดำเนินชีวิตโดยฝึกให้มีความรู้ และทักษะขั้นพื้นฐานในการทำงาน การจัดการ และรู้ช่องทางในการประกอบอาชีพ

2. แผนการเรียนวิชาอาชีพ โรงเรียนจะจัดแผนการเรียนนี้ให้นักเรียนได้เลือกเรียน เพื่อยึดเป็นอาชีพ โดยจัดให้เลือกตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน และความต้องการด้านอาชีพของท้องถิ่น

สงบ ลักษณะ (2524 : 22-26) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ และการใช้แหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" พบว่า "การจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ จัดแผนการเรียนเน้นวิชาเลือก โดยจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จัดให้นักเรียนไปฝึกงานอาชีพกับผู้ปกครอง สำหรับปัญหาพบว่า โรงเรียนขาดเอกสารหลักสูตร คู่มือ บุคลากร เครื่องมือวัสดุ-อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาอาชีพ สถานฝึกงานอาชีพส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการฝึกงาน นักเรียนและครูไม่สะดวกต่อการติดตามประเมินผล ขาดงบประมาณ"

<u>การจัดครูเข้าสอน</u>

กรมสามัญศึกษา (2524 : 9-19) กล่าวว่า การจัดครูเข้าสอน หมายถึง "การจัดและดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหา และกลวิธีการและประสบการณ์ รวมทั้งสามารถพัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ" และกล่าวถึงแนวทางในการจัดครูเข้าสอนว่า การจัดครูเข้าสอนต้องยึดหลักพึ่งตนเอง เนื่องจากทุกโรงเรียนต่างประสบปัญหาอย่างเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับครูว่าแต่ละคนมีความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์นั้น ๆ ให้ได้ประโยชน์แก่การเรียนการสอนมากที่สุด โดยอาศัยแนวทางต่อไปนี้

1. การสำรวจความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแผนการเรียน

2. การกำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้สอนตามรายวิชาในแผนการเรียน โดยถือหลักว่าให้สอนตามวุฒิ วิชาเอก โท สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และประสบการณ์ให้มากที่สุด

3. การพิจารณาจัดครูเข้าสอนตามรายวิชาในแต่ละแผนการเรียน มีหลักการพิจารณาดังนี้

3.1 จัดตามวิชาเอก

3.2 จัดตามวิชาโท

3.3 จัดตามรายวิชาที่สนใจ

3.4 จัดตามรายวิชาที่มีประสบการณ์

4. การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู

4.1 จัดครูคนเดียวให้สามารถสอนได้หลายวิชา

4.2 จัดครูฝ่ายสนับสนุนการสอนช่วยปฏิบัติการสอน

4.3 จัดคาบเวลาเรียนให้ตรงกัน

4.4 ใช้เทคนิคการสอนแก้ปัญหาครูขาดแคลน

4.5 การจัดหาบุคคลภายนอกมาช่วยสอน หรือจัดส่งนักเรียนไปฝึกงาน

4.6 การใช้เงินบำรุงการศึกษาจ้างครูสอน

ไชยพร ศัณฑ์จิตานนท์ (2525 : ฉ-ช) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "สภาพการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในเขตการศึกษา 8" พบว่า "หลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการทุกด้าน แต่ด้านบริการแนะแนวอาชีพมีการดำเนินการเป็นส่วนน้อย ด้านการเรียนการสอนโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการน้อย ได้แก่ การพานักเรียนไปดูงานด้านอาชีพ เชิญวิทยากร หรือบุคคลในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน ด้านการวัดผล ประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้นักเรียนมีบทบาทในการตั้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน สำหรับปัญหาที่พบปรากฏว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ขาดครูผู้สอน คู่มือครู อุปกรณ์การสอน โรงฝึกงาน"

<u>การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร</u>

สงัด อุทรานันท์ (2528 : 5-9) กล่าวว่า "เอกสารหลักสูตรเป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรงคือ หลักสูตรแม่บทจะกล่าวถึง จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ สำหรับเอกสารประกอบหลักสูตรเป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ตัวอย่างของเอกสารประกอบหลักสูตรได้แก่ คู่มือเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แผนการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ คู่มือประเมินผลการเรียน ฯลฯ"

อเนก รัตน์ปิยภาภรณ์ (2528 : 61) กล่าวว่า เอกสารประกอบหลักสูตรสำหรับครู แบ่งออกได้ดังนี้

1. เอกสารแนะนำหลักสูตร เช่น คู่มือครู คู่มือการสอน คู่มืออบรม เป็นต้น
2. ประมวลการสอน
3. เอกสารเกี่ยวกับการวัด เช่น เครื่องมือวัดผล คู่มือการประเมินผล

เอกสารประกอบหลักสูตรที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเพียงแนวทางให้ครูจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ครูจะต้องทำแผนการสอนให้ชัดเจนก่อนที่จะดำเนินการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

พันทิพา อุทัยสุข (2523 : 154) กล่าวว่า ครูควรจัดทำแผนการสอนไว้ก่อนจัดการสอน ดังต่อไปนี้

1. แผนการสอนระยะยาว
2. แผนการสอนระดับหน่วย
3. แผนการสอนระดับบทเรียน

บำรุง กลัดเจริญ (2525 : 81-82) กล่าวว่า แผนการสอนโดยทั่วไปมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ความคิดรวบยอด หมายถึง หลักวิชา หรือความรู้สำคัญ ความเชื่อ อันเป็นพื้นฐานซึ่งจะนำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดเนื้อหาหรือรายละเอียดของหลักสูตร

2. จุดประสงค์ หมายถึง ความต้องการโดยเฉพาะของแต่ละวิชา ซึ่งกำหนดไว้เป็นรายละเอียดในเชิงพฤติกรรม

3. เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาที่จัดเป็นสัดส่วน แยกย่อยไว้แต่ละแผน เรียงลำดับตามความยากง่าย

4. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่เสนอแนะไว้ให้ครูเลือกได้ตามความจำเป็นและความเหมาะสม

5. สื่อการเรียน ได้แก่ เครื่องมือ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดหมายที่วางไว้

6. การวัดผล เสนอแนะวิธีการวัดผลไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ครูผู้สอนได้เลือกใช้ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และตัวผู้สอนเอง

ภาวิดา หาญวัฒนกุล (2530 : 124-136) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรของครู อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" พบว่า "ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมจัดทำคู่มือครู และต้องการให้จัดทำคู่มือรายวิชาให้เพียงพอ สภาพการใช้แผนการสอน ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้แผนการสอนน้อย มักใช้ประสบการณ์เฉพาะตัว ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแบบฝึกหัด เพราะช่วยให้การสอนได้ผลดีขึ้น ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้โครงการสอนเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคาบเวลาและเนื้อหา และเลือกใช้คู่มือหลักสูตรมากกว่า หลักสูตรแม่บทและแนวการใช้หลักสูตร"

<u>การจัดเตรียมสื่อการสอน</u>

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 191) กล่าวว่า สื่อการสอน คือวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้น และจัดหาไว้ให้เรียบร้อย

ลัดดา ศุขปรีดี (2522 : 61) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่าหมายถึง ตัวกลางที่ใช้ในขบวนการเรียนการสอน เพื่อทำให้ครูและนักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน ได้ผลดีตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

กรมสามัญศึกษา (2529 : 65) ให้ความหมายของสื่อการเรียนว่า หมายถึงวัสดุ หรือเครื่องมือที่จัดทำขึ้นซึ่งจะมีข้อมูลเนื้อหา สาระ ที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ตัวอย่างของสื่อการเรียนที่ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ้างอิง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผนที่ รูปภาพ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2521 : 8) ได้กำหนดแนวทางในการเลือกสื่อการเรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. คำนึงถึงสื่อการเรียนที่จะนำไปใช้นั้น ให้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง

2. คำนึงถึงคุณค่าในการเรียนรู้

3. เหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของผู้เรียน

4. ตระหนักถึงผู้ใช้อยู่เสมอ เพราะผู้ใช้ควรได้ประโยชน์มากกว่า

5. ศึกษาคู่มือประกอบการสอน

6. สื่อการเรียนนั้นช่วยสร้างปัญหาหรือแก้ปัญหาอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่

7. สื่อการเรียนที่นำมาใช้ส่งเสริมให้เกิดความคิดวิพากษ์วิจารณ์ และก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน

8. รู้จักวิธีการเก็บรักษาสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้ได้นาน

Gerlach and Ely (1971 : 287-289) ได้จัดประเภทของสื่อการสอนออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. ของจริง ตัวบุคคลรวมทั้งสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ เช่น การสาธิต การทดลอง การศึกษานอกสถานที่

2. สื่อการสอนประเภทภาษาพูด หรือภาษาเขียน หมายถึง คำพูด ตำรา วัสดุตีพิมพ์ คำอธิบายในสไลด์ ฟิล์มสตริป แผ่นภาพโปร่งใส

3. วัสดุกราฟฟิค เช่น แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ โปสเตอร์ การ์ตูน แผนที่ลูกโลก ภาพวาด วัสดุประเภทนี้นอกจากนำมาใช้ตรง ๆ แล้วยังปรากฏว่าอยู่ในตำราแบบเรียน หนังสืออ้างอิงต่าง ๆ บนแผ่นภาพโปร่งใส ในฟิล์มสตริป สไลด์ เป็นต้น

4. ภาพนิ่ง เป็นภาพที่ได้มาจากการถ่ายภาพ ได้แก่ ภาพถ่ายทั่ว ๆ ไป อาจใช้โดยลำพัง หรือใช้กับเครื่องฉายทึบให้มีขนาดตามต้องการ

5. ภาพเคลื่อนไหว ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์

6. การบันทึกเสียง ได้แก่ จากเทปบันทึกเสียง จากแผ่นเสียง

7. สื่อประเภทโปรแกรม เป็นสื่อการสอนที่แสดงขั้นตอนในสิ่งที่จะสอน อาจใช้สื่อประเภทสัญญลักษณ์ ทัศนวัสดุ หรือโสตวัสดุ รวมกัน เช่น บทเรียนแบบโปรแกรมและบทเรียนสำเร็จรูป เครื่องช่วยสอนหรือคอมพิวเตอร์

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

สุทธิ ประจงศักดิ์ และศิริกุล ไทพิทักษ์ (2525 : 109) กล่าวว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพ จำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องจัด และต้องสร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่นักปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานอาชีพจริง ๆ

กรมวิชาการ (2521 : 47-48) กล่าวถึง สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ที่โรงเรียนอาจใช้เป็นองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. โรงเรียนมีโรงฝึกงานหรือสถานที่ฝึกงานก็สามารถจัดสอน

2. โรงเรียนมีครูสาขาวิชาอาชีพ แต่โรงเรียนไม่มีโรงฝึกงาน ครูผู้สอนนั้นสามารถสอนวิชาอาชีพภาคทฤษฎีได้ แล้วให้นักเรียนไปฝึกหัดงานที่บ้านผู้ปกครอง ซึ่งมีการทำงานอาชีพนั้นอยู่แล้ว

3. โรงเรียนไม่มีครูสาขาวิชาอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงานก็สามารถใช้แหล่งวิทยาการ ได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ฝึกอาชีพของหน่วยราชการต่าง ๆ

4. โรงเรียนไม่มีครูสาขาอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน อาจจะอาศัยสถานประกอบอาชีพสำหรับให้นักเรียนไปฝึกงาน เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มเลี้ยงไก่ เป็นต้น

5. โรงเรียนไม่มีครูสาขาอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน แต่ก็จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพได้ โดยการใช้สถานประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นของบิดามารดา ผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งมีปริมาณงานอาชีพพอเพียง

การจัดเตรียมบริการแนะแนว

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526 : 55) กล่าวถึง ความสำคัญของการแนะแนวไว้ดังนี้

1. นักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแห่งการมีปัญหา หรือวัยแห่งความว้าวุ่นทุกด้าน การแนะแนวจะช่วยประคับประคองให้นักเรียนจำนวนมากแก้ปัญหาของตนได้อย่างเหมาะสม

2. สภาพเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้เด็กห่างเหินพ่อแม่ ขาดความอบอุ่นทางด้านจิตใจ ครูจึงควรให้ความอบอุ่นแก่เด็กในโรงเรียนเป็นการชดเชย มิฉะนั้นเด็กจะหลงผิด เอาสิ่งที่ผิดเป็นที่พึ่ง

3. หลักสูตรปัจจุบันมุ่งสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งแตกต่างกันโดยโรงเรียนต้องจัดแผนการเรียน ซึ่งประกอบด้วยโครงการเรียนเพื่อให้สนองความสนใจ ความถนัดของนักเรียนและอาชีพที่มีในท้องถิ่น ทำอย่างไรนักเรียนจึงจะสามารถเลือกโครงการเรียนที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการแนะแนวจะช่วยได้ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ช่วยนักเรียนให้ทราบถึงความสนใจและความถนัดของตนเอง โดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ทางการแนะแนว

3.2 ช่วยให้ข้อมูลด้านความต้องการและความพร้อมของท้องถิ่น เพื่อโรงเรียนจะได้เปิดโครงการเรียนที่เหมาะสม โดยพยายามประสานความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นให้ตรงกัน

3.3 ช่วยให้นักเรียนรู้จักสิ่งที่ตนจะเลือก โดยให้ข้อมูลต่าง ๆ มากพอที่นักเรียนจะทราบว่าตนมีโอกาสจะเลือกโครงการเรียนใด วิชาเลือกใดบ้าง โดยต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของนักเรียน ลักษณะของรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลรวมทั้งเมื่อเรียนจบแล้วจะมีประโยชน์อย่างไร

3.4 ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม โดยบริการให้คำปรึกษาในกรณีที่นักเรียนยังตัดสินใจไม่ได้

3.5 ช่วยติดตามดูแลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนว่าเรียนตามโครงการเรียนนั้น หรือเลือกเรียนวิชาใดไปแล้ว เรียนได้หรือไม่ ได้ผลอย่างไร ถ้าเรียนไปแล้วได้ผลดีไม่มีปัญหา ก็แสดงว่าเลือกได้ถูกต้อง

พนัส หันนาคินทร์ (2512 : 176-183) กล่าวว่า บริการแนะแนวที่โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดคือ

1. การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่

2. การหาข่าวสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ม.ว.ท. 2560785

3. การเสนอข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา สังคม

4. การจัดบริการให้คำปรึกษา

5. บริการหางานและสถานที่ศึกษาต่อ

กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 15) กล่าวว่า ในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นั้น โรงเรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้มีกิจกรรมแนะแนวอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ กิจกรรมแนะแนวที่จัดขึ้นนี้จะต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ การแนะแนวบุคลิกภาพ และการปรับตัวโดยเฉพาะด้านความประพฤติ

สำหรับการแนะแนวอาชีพนั้น กรมวิชาการ (2523 : 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ปรัชญา หลักการ และจุดหมายของการแนะแนว มีลักษณะสอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 หลักการ และจุดมุ่งหมายดังกล่าวให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการ หลักสูตรมุ่งพัฒนาทุกด้าน การจัดการศึกษา ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงผู้เรียนทุกคน และมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียน รู้จักตัดสินใจอย่างฉลาด ปรับตัวได้ดี มีชีวิตที่เป็นสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. อาชีพใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น บทบาทของบริการแนะแนวในเรื่องนี้คือ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ตลอดจนช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

วัชรี ทรัพย์มี (2523 : 39-40) ได้เสนอแนะขอบข่ายของการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. การพัฒนาความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเอง การแนะแนวอาชีพจะช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง เช่น รู้ว่าอะไรคือความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของตน

2. การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ นักแนะแนวควรช่วยให้นักเรียนได้รับข้อเท็จจริงในเรื่องอาชีพ

3. การพัฒนาความรู้สึกนึกคิดที่มีต่ออาชีพนักแนะแนวควรช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจว่าตนเองต้องการอะไรจากอาชีพ เช่น รายได้ สถานะทางสังคม เกียรติ เป็นต้น

<u>การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล</u>

อุทุมพร ทองอุไทย (2520 : 29) กล่าวว่า การวัด หมายถึง กระบวนการที่ตัวเลข หรือสัญญลักษณ์จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับลักษณะของวัตถุ คน หรือสิ่งที่จะวัด การวัดจึงต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุหรือคน
2. มีคุณสมบัติของลักษณะที่จะวัด
3. มีการกระทำโดยการให้ตัวเลข
4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติตลอดจน นำตัวเลขหรือสัญญลักษณ์เหล่านี้ไปใช้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2520 : 176) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

อธิพร ศรียมก (2523 : 223) กล่าวว่า การประเมินผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการตัดสิน ตีราคา หรือสรุป เพื่อพิจารณาความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของ คุณลักษณะ พฤติกรรม และสิ่งของว่าดีเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดผลเป็นหลัก

กรมสามัญศึกษา (2529 : 173) กล่าวว่า การเตรียมงานด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาสาระสำคัญของระเบียบต่าง ๆ จากเอกสาร ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ เอกสารดังกล่าวมีดังนี้

1. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
2. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 พ.ศ. 2529
3. คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

4. เอกสารประกอบหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปรีชา ชาติมาลากร (2524 : 56) ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการวัดผลวิชาการงานและวิชาอาชีพ ไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์หาตัวชี้ (Indicators) เพื่อให้ทราบว่าจะต้องการวัดผลทางด้านใดบ้าง โดยการนำจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ตัวชี้ที่ถูกต้อง

2. วิเคราะห์ตัวชี้แต่ละตัวออกเป็นข้อย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการวัดผลแต่ละข้อย่อย

3. กำหนดแนวทางในการวัดผลในแต่ละตัวชี้หรือแต่ละข้อย่อย ซึ่งมีแนวทางในการวัดผลดังนี้

3.1 ทักษะขั้นพื้นฐานในงานอาชีพ มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

(1) วัดผลคุณภาพของงาน กำหนด (projects) ที่กำหนดให้นักเรียนทำโดยควรจัดตลอดขั้นตอน ของการทำงานชิ้นนั้น ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสำเร็จ

(2) วัดโดยการสอบภาคปฏิบัติ ซึ่งควรจะสอบหลาย ๆ ครั้ง เพื่อความเที่ยงตรง แน่นอนในการวัดผล

3.2 การวางแผนในการทำงาน มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

(1) สร้างตารางวัดผลและให้คะแนนโดยการสังเกตของครู

(2) วัดผลจากโครงการหรือแผนงานของนักเรียน

3.3 ความรู้เทคนิคและความรู้สัมพันธ์ มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

(1) สอบสัมภาษณ์

(2) การเข้าเรียน

(3) การสอบย่อยตลอดภาคเรียน

(4) สอบปลายภาค

3.4 นิสัยในการทำงาน วัดผลได้โดยการสร้างตารางวัดผล และให้คะแนนจากการสังเกตของครู

3.5 เจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีแนวทางในการวัดผลดังนี้

(1) สร้างตารางวัดผล และวัดผลโดยการให้คะแนนจากการสังเกตของครู

(2) ให้คะแนนจากการค้นคว้าและรายงานเกี่ยวกับงานที่ทำ

4. กำหนดค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้ (Indicators) ซึ่งเน้นแนวทางในการกำหนดคะแนนในแต่ละตัวชี้ดังนี้

4.1	ทักษะขั้นพื้นฐานในการทำงาน	20 คะแนน
4.2	การวางแผนในการทำงาน	20 คะแนน
4.3	ความรู้เทคนิคและความรู้สัมพันธ์	30 คะแนน
4.4	นิสัยในการทำงาน	20 คะแนน
4.5	เจตคติที่ดีต่องานอาชีพ	10 คะแนน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

กิจกรรมการเรียนการสอน

สันต์ ธรรมบำรุง (2525 : 162) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนคือ พฤติกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ และประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 11) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนไว้ว่าการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครู และเด็กทำร่วมกัน ถ้าจะแยกออกเป็น 2 ส่วนก็เป็น "การเรียน" คือ กิจกรรมที่เด็กทำ และ "การสอน" คือกิจกรรมที่ครูทำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองอย่างนี้ทำไปพร้อมกัน จึงเรียกรวมกันว่า "การเรียนการสอน"

โดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การที่ครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ คือกิจกรรมของเด็กโดยเด็ก และเพื่อเด็ก ครูเป็นผู้ดำเนินการให้กิจกรรมเป็นไปในแนวทางตามที่แผนการสอน และคู่มือครูเสนอแนะไว้ เด็กเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด

กรมวิชาการ (2520 : 174) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. จัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อเตรียมการสอนและจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

2. สนับสนุนให้ครูใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ และลักษณะเนื้อหาวิชา ตลอดจนพัฒนาการของเด็ก

3. จัดโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนการสอนและสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน

4. ส่งเสริมให้มีการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอนโดยพยายามให้มีการใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

5. สนับสนุนให้มีการสอนซ่อมเสริม เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน

6. กระตุ้นให้ครูเอาใจใส่ต่อการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ และดูแลให้มีการปรับปรุงการสอนของครูให้เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

7. สนับสนุนให้ครูได้นำเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

8. จัดให้มีการประชุมครูเพื่อวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอน

9. ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชั้นเรียน

10. พยายามลดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อให้ครูได้ใช้เวลาทำการสอนได้เต็มที่

สำหรับตัวครูผู้สอนนั้น จัดเตรียมการสอนโดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรธรรมชาติของเนื้อหาวิชา กำหนดสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และยังต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ของผู้เรียนด้วย กรมสามัญศึกษา (2529 : 61-65) กล่าวว่า การเตรียมการสอนของครูมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1. พิจารณาขอบข่ายของหลักสูตร คือ

1.1 ต้องวิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร

1.2 พิจารณาแหล่งวิทยาการที่จะต้องนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2. วางแผนเป็นรายวิชา

2.1 พิจารณาโครงสร้างของวิชาและลำดับความสำคัญก่อนหลัง

2.2 วิเคราะห์จุดประสงค์ของรายวิชา

ขั้นที่ 3. การเตรียมบทเรียน

3.1 เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละบทเรียน

3.2 เตรียมเนื้อหาบทเรียน

3.3 เตรียมวิธีสอน

3.4 เตรียมอุปกรณ์การสอน

3.5 เตรียมกิจกรรม

3.6 เตรียมแบบฝึกหัด

3.7 เตรียมนักเรียน

3.8 เตรียมแบบวัดผลระหว่างการสอน

3.9 เตรียมความพร้อมของครูทุก ๆ ด้าน

ขั้นที่ 4. ขั้นการสอนและการประเมินผล

4.1 สร้างความสนใจ โดยจัดกิจกรรมที่ยั่วยุให้ผู้เรียนอยากเรียน

4.2 แจ้งจุดประสงค์ของการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้ทิศทางและมองเห็นประโยชน์ของบทเรียน

4.3 ทบทวนความรู้เดิม เพื่อให้สัมพันธ์กับความรู้ใหม่ที่ครูจะเสนอในการเรียนครั้งนี้

4.4 เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นสื่อ

4.5 ให้แนวทางการเรียนรู้โดยใช้คำถามเป็นการนำทาง หรือให้แนวทางไปคิดเอาเอง

4.6 ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือทำให้เกิดพฤติกรรมย่อยต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมตามจุดประสงค์ปลายทางได้

4.7 ให้ข้อมูลป้อนกลับ คือการมีการติชม แนะนำ แก้ไขให้ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการเรียน และปรับพฤติกรรมของตนเองให้ถูกต้อง

4.8 การประเมินค่าการปฏิบัติ ครูอาจใช้ข้อสอบแบบสังเกต และการตรวจผลงานของนักเรียน นอกจากนั้นผู้เรียนควรมีโอกาสร่วมประเมินด้วย เพื่อให้ทราบว่าตนปฏิบัติได้ครบถ้วนทุกขั้นตอนหรือไม่ ควรปรับปรุง หรือซ่อมเสริมอย่างไร

4.9 ส่งเสริมความแม่นยำ และการถ่ายโอน คือ ขั้นสรุปย้ำ ทบทวน เป็นการฝึกฝนเพิ่มเติมให้เกิดความชำนาญที่ได้ฝึกปฏิบัติ อาจให้เป็นการบ้านก็ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุทธิ ประจงศักดิ์ และศิริกุล ไทพิทักษ์ (2525 : 67) กล่าวว่า วิธีสอนวิชาอาชีพที่นิยมใช้กัน ดังต่อไปนี้

1. การสอนแบบบรรยาย (Lecture method)
2. การสอนแบบสาธิต (Demonstration method)
3. การสอนแบบกำหนดงาน (Project method)
4. การสอนด้วยแบบพิมพ์ (Instruction sheets)

ปรีชา ชาติมาลากร (2523 : 54-55) ได้ศึกษาวิจัย "ความเข้าใจในวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา" พบว่า วิธีสอนวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ (วิชาอาชีพ) ผู้บริหารมีความเห็นว่าวิธีสอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาวิธีสอนแต่ละวิธีความเหมาะสมเรียงตามลำดับดังนี้

1. วิธีสอนแบบสาธิต
2. วิธีสอนแบบโครงการ
3. วิธีสอนแบบแก้ปัญหา
4. วิธีสอนแบบใช้ใบช่วยสอน
5. วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง
6. วิธีสอนแบบค้นคว้า
7. วิธีสอบแบบสืบสวนสอบสวน
8. วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ
9. วิธีสอนแบบการอภิปราย
10. วิธีสอนแบบการประชุม

<u>การใช้สื่อการสอน</u>

กรมวิชาการ (2524 : 31-32) ได้เสนอประเภทของสื่อการเรียนการสอนกลุ่มการงานและอาชีพ ไว้ดังนี้

1. หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา ในกลุ่มวิชานี้หนังสือเรียนเป็นเพียงคู่มือของบทเรียนเท่านั้น ฉะนั้นการเอาหนังสือเรียนในกลุ่มวิชานี้ไปใช้สอนแล้วนักเรียนท่องจำสิ่งที่มี

อยู่ในหนังสือนั้น เป็นสิ่งที่ครูไม่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง ควรใช้โดยถือปฏิบัติเป็นหลักเท่านั้น

2. คู่มือการสอน มีความสำคัญ และความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนมากที่สุด เพราะจะทำให้ทราบถึงจุดประสงค์ วิธีการจัดกิจกรรม ข้อเสนอแนะ ความรู้สำหรับครู หนังสืออ้างอิง ฯลฯ ซึ่งถือ เป็นแนวทางสำหรับครูในอันที่จะนำไปจัดให้นักเรียนปฏิบัติ

3. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ กลุ่มวิชาการงานและอาชีพเป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นการปฏิบัติมากที่สุด และตรงตามที่ต้องการ นับตั้งแต่เครื่องใช้ภายในบ้านจนกระทั่งเครื่องใช้ในโรงงาน ปัญหาจึงมีอยู่ว่า ครูจะต้องศึกษาวิธีการใช้การดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ให้เข้าใจ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

4. ทรัพยากรในท้องถิ่น การนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้นับว่าเป็นส่วนสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชานี้ โรงเรียนควรจัดหาหรือนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ ฯลฯ เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติในวิชาการงานและอาชีพควรจะสอดคล้องกับลักษณะ และความต้องการของท้องถิ่น

5. หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ นิตยสาร วารสาร เอกสาร เหล่านี้จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียนและครูนอกเหนือไปจากความรู้ที่กำหนดไว้ในคู่มือหรือหนังสือเรียน ครู โรงเรียนควรจัดหาเอกสารเหล่านี้ไว้ในห้องสมุดหรือแนะนำให้นักเรียนอ่านตามแต่กรณี

Wilker and Pendered (1973 : 316-319) กล่าวว่าสื่อการสอนวิชาการงานและอาชีพที่นิยมใช้กัน มีดังต่อไปนี้

1. การเยี่ยมชมสถานประกอบการ
2. การสาธิต
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. ของจริง และตัวอย่าง
5. หุ่นจำลอง
6. แผนภูมิแสดงกระบวนการทำงาน
7. แผ่นป้ายต่าง ๆ
8. วัสดุได้เปล่า และวัสดุราคาถูก

9. โทรทัศน์เพื่อการศึกษา

10. โทรทัศน์วงจรปิด

11. เทปโทรทัศน์

12. ฟิล์มสตริป สไลด์

พริ้มเพรา คงธนะ (2526 : 161-185) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 10" พบว่า "สื่อการสอนที่ครูผู้สอนใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนศึกษาสื่อการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นเป็นบางครั้ง หลักสูตรเป็นสื่อการสอนที่ครูผู้สอนใช้มากที่สุด จุลสารประกอบการเรียนการสอนเป็นสื่อที่ครูใช้น้อยที่สุด ปัญหาที่พบได้แก่ ครูได้รับสื่อการสอนล่าช้า ไม่ครบ หรือไม่เพียงพอกับความต้องการ และขาดแคลนอุปกรณ์เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล"

<u>การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน</u>

ธนู แสวงศักดิ์ (2528 : 11) กล่าวว่า การจัดการศึกษาของประเทศไทยปัจจุบันต้องเน้นเป็นอย่างยิ่งคือ ส่งเสริมการสู้งาน ขยัน อดทน และรู้งานอาชีพ โดยการฝึกหัดประกอบอาชีพ ไม่ควรเน้นการศึกษาเพื่อเป็นลูกจ้างธุรกิจอุตสาหกรรม สถานฝึกงานอาชีพที่โรงเรียนควรใช้ให้กว้างขวาง คือ

1. ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน

2. มีการฝึกหัดงานอาชีพที่บ้านต่อเนื่องจากโรงเรียน

3. มีการฝึกหัดงานโดยใช้แหล่งวิทยาการ และสถานประกอบการ

4. มีการฝึกหัดงานโดยให้บิดามารดา และประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้สอนงาน มีการประสานกันอย่างใกล้ชิด

กรมวิชาการ (2527 : 36-38) กล่าวว่า การส่งนักเรียนไปฝึกงานในสถานฝึกงานอาชีพ ต้องจัดอาจารย์ผู้ควบคุม และนิเทศฝึกงาน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ปฐมนิเทศก่อนส่งนักเรียนไปฝึกงานในเรื่องต่อไปนี้

1.1 แจ้งจุดประสงค์ของวิชาอาชีพที่นักเรียนจะไปฝึกงาน

1.2 การแต่งกายในระหว่างฝึกงาน

1.3 การปฏิบัติตนในระหว่างฝึกงาน

1.4 ความปลอดภัยในการเดินทางไปฝึกงาน

1.5 ระเบียบปฏิบัติของสถานฝึกงาน

2. อาจารย์ผู้ควบคุม และนิเทศการฝึกงาน ควรปฏิบัติดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ

- หลักสูตรวิชาอาชีพที่ได้รับมอบหมาย
- ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการให้นักเรียนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ

2.2 หน้าที่ของอาจารย์ผู้ตรวจและนิเทศการฝึกงาน

- ตรวจการฝึกงาน และให้คำแนะนำในการฝึกงาน
- จัดประชุมสัมมนาการฝึกงาน

3. การตรวจและนิเทศการฝึกงานอาชีพ

อุษา เหมตะศิลป และคณะ (2524 : 15-21) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานอาชีพนอกสถานที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" พบว่า "วิชาอาชีพที่โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนคือ วิชาอาชีพในหมวดเกษตรกรรม คหกรรม และช่างอุตสาหกรรม ไม่มีโรงเรียนใดที่ส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ปัญหาในการสอนได้แก่ ขาดสถานที่ฝึกงาน วัสดุอุปกรณ์ และครูผู้สอน สาเหตุการไม่ส่งนักเรียนออกไปฝึกงานนอกสถานที่เนื่องมาจาก สถานประกอบอาชีพอิสระมีปริมาณงานน้อย จังหวัดไม่ประกาศรายชื่อแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกล

การวัดผลและการประเมินผล

กรมสามัญศึกษา (2524 : 175-190) ได้กล่าวถึงการดำเนินการจัดการประเมินผลของโรงเรียนดังนี้

1. การจัดบุคลากร

1.1 จัดตั้งเจ้าหน้าที่วัดผลหรือนายทะเบียนวัดผลของโรงเรียนจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมกับงานประเมินผล

1.2 จัดคณะบุคลากรร่วมดำเนินงานประเมินผลอาจตั้งเป็นคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนก็ได้ คณะกรรมการวิชาการมีหน้าที่ดังนี้

1.2.1 กำหนดตัวบุคคลที่จะดำเนินงานต่าง ๆ ตามแผนการประเมินผล เช่น กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การเขียนข้อสอบ การจัดทำข้อสอบ การคุมสอบรวมทั้งการตรวจข้อสอบ การกรอกคะแนน ฯลฯ

1.2.2 กำหนดแผนการประเมินผลและติดตามผลรวมทั้งการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนและประเมินงานตามแผนนั้น

1.2.3 ประสานงานประเมินผลการเรียนกับกลุ่มโรงเรียน กล่าวคือ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียน 3 ข้อคือ การกำหนดอัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคกับปลายภาคเรียนของแต่ละวิชา การจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา และจัดทำข้อสอบวิชาบังคับร่วมไว้ในกลุ่ม

1.2.4 จัดทำแผนการใช้งบประมาณเพื่อการประเมินผล

1.2.5 จัดบริหารงานในเรื่อง การสอนซ่อมเสริมและการสอบแก้ตัว

1.3 จัดการฝึกอบรม ชี้แจง แนะนำคณะทำงานวัดผลให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร ตลอดจนปัจจัยและอุปสรรคของงานในหน้าที่โดยละเอียด จนสามารถปฏิบัติงานได้

2. วิธีดำเนินการ

2.1 นำเอาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนที่ต้องใช้มาทำความเข้าใจกับครู อาจารย์ในโรงเรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 จัดหาเครื่องมือวัดผล ประเมินผลการเรียนที่จำเป็นต้องใช้ โรงเรียนควรจัดให้มีเครื่องมือวัดผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ครบทุกด้าน เช่น แบบวัดด้านการสังเกต แบบวัดการปฏิบัติจริง ข้อสอบข้อเขียน แบบสำรวจรายการ เป็นต้น

2.3 ให้ความรู้แก่ครู อาจารย์ในเรื่อง วิธีการวัดผลประเมินผล ฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเครื่องมือวัดผลประเมินผล

2.4 การติดตามดูแล และนิเทศการปฏิบัติงาน วัดผล ประเมินผลของครูอาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะต่อไปนี้

2.4.1 ติดตามผลการเรียนว่าครบตามเกณฑ์การจบหลักสูตร

2.4.2 ติดตามผลการสอบเมื่อจบภาคเรียน เมื่อสอบแก้ตัว หรือการเรียนซ่อมเสริม หรือการเรียนซ้ำ

2.4.3 ติดตามการวัดผลระหว่างเรียนในภาคเรียนเป็นระยะ ๆ ทั้งรายวิชา กลุ่มวิชา จากสมุดประเมินผลรายวิชา และปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยข้อมูลป้อนกลับจากการสอบ

3. การนำผลการวิเคราะห์จากการวัดผล ประเมินผลไปใช้ปรับปรุงการสอน

การใช้ข้อมูลย้อนกลับของการประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใช้ข้อมูลที่วิเคราะห์เปรียบเทียบ จะเข้าใจความสัมพันธ์ของนักเรียนกับคนอื่น กลุ่มอื่น เรื่องอื่นได้ดังนี้

1. ข้อมูลคะแนน หรือระดับคะแนน จากแบบทดสอบหรือคำถามเกี่ยวกับความรู้ความจำ

1.1 เปรียบเทียบคะแนนรวมสูงสุด ต่ำสุด คะแนนเฉลี่ย เทียบกับกลุ่มเพื่อนกลุ่มอื่น

1.2 วิเคราะห์คะแนนรวมเป็นตอน เป็นชุด ว่าคะแนนผ่านในเรื่องใดตอนใดไม่ผ่านในเรื่องใด

1.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนวิชาที่ 1 กับวิชาที่ 2, 3 ของนักเรียนชุดเดียวกันเรียงเป็นรายบุคคลและหาค่าสหสัมพันธ์

2. ข้อมูลคำตอบตามเกณฑ์จากแบบทดสอบ ประเภทสำรวจรายการจากการปฏิบัติ วิเคราะห์โดยเปรียบเทียบคุณภาพของการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์หรือไม่

3. ข้อมูลจากข้อสอบวัตถุวิสัย เช่น แบบเลือกตอบ ความรู้ความจำ เช่น

3.1 วิเคราะห์ว่าตอบผิดกี่ข้อ เรื่องใดจุดประสงค์ใด

3.2 วิเคราะห์ว่าตอบถูกกี่ข้อ เรื่องใดจุดประสงค์ใด

3.3 วิเคราะห์ว่าตอบถูกในข้อสอบวัดพื้นฐาน (ก่อนเรียน) หรือระหว่างเรียน หรือปลายภาค หรือในการสอบแก้ตัว กล่าวคือค้นดูว่า เขาต้องเรียนรู้ใช้เวลา วิธีเรียนมากหรือไม่

4. ข้อมูลจากบันทึกการสังเกตพฤติกรรม ด้านจิตวิสัย เช่น แบบสังเกตความสนใจ ความอดทน การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ช่วงความสนใจว่ายาวนานเทียบกับนักเรียนกลุ่มอายุเดียวกัน ครูเห็นว่าเหมาะสมหรือควรแก้ไข ต้องใช้วิธีจัดจำนวนครั้ง จำนวนนาที และจำนวนเรื่องที่สนใจ

5. ข้อมูลรวมจาก Domain ทั้ง 3 จากแบบกรอกข้อมูลแบบต่าง ๆ เช่น สมุดประเมินผลรายวิชา

5.1 ทำแผนภูมิภาพเส้น (Profile Chart) แสดงข้อมูลคะแนนของนักเรียนทั้งห้อง แยกเป็นวิชา

5.2 ทำแผนภูมิภาพเส้น (Profile Chart) แสดงข้อมูลคะแนนของนักเรียนทั้งห้องสัมพันธ์วิชา

5.3 ทำแผนภูมิภาพเส้น (Profile Chart) แสดงข้อมูลคะแนนของนักเรียนรายคน สัมพันธ์วิชา

5.4 ทำแผนภูมิภาพเส้น (Profile Chart) แสดงลักษณะนิสัยของนักเรียน

การวัดผลประเมินผลวิชาอาชีพ ภาคทฤษฎีนั้นไม่แตกต่างไปจากการวัดผลประเมินผลวิชาสามัญทั่ว ๆ ไป แต่สำหรับในด้านการปฏิบัติงานนั้น วิธีการประเมินมีสิ่งที่แตกต่างจากวิชาสามัญอื่น ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การวัดวิธีการ กระบวนการ และแนวทางปฏิบัติ

2. การวัด หรือประเมินผลงานขั้นสุดท้าย

3. การวัดเจตคติ หรือคุณภาพทางจิตใจของผู้เรียนที่มีต่อการทำงาน เช่น ความอดทน ความวิริยะอุสาหะ ความเพียรพยายาม ระเบียบในการทำงาน การบังคับตัวเอง ให้ทำงานเสร็จภายในเวลา และอื่น ๆ (พจน์ สะเพียรชัย 2526 : 94-98)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2529 : 1-15) ได้ศึกษาและรวบรวมปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษา สรุปความได้ว่า

1. ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษา ขาดศรัทธาในการวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ หรืออิงวัตถุประสงค์ ขาดความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเฉพาะเครื่องมือวัดในความรู้สึก หรือจิตอาวรณ์ และขาดความรู้ ความสามารถในเทคนิค การวิเคราะห์ข้อสอบ การสร้างธนาคารข้อสอบ การเขียนข้อสอบตามลักษณะเฉพาะ และการสร้างข้อสอบมาตรฐาน

2. ระเบียบการประเมินผลการเรียนมีลักษณะอุดมคติมากเมื่อเทียบกับความรู้ความสามารถของครูในด้านการวัดและประเมินผลการเรียน โดยเฉพาะระเบียบเกี่ยวกับการให้โอกาสนักเรียนสอบแก้ตัวได้ไม่จำกัด (ได้มีการเปลี่ยนแปลงในระเบียบ ฉบับ พ.ศ. 2529) แล้ว ซึ่งอาจมีผลข้างเคียงทำให้นักเรียนเป็นผู้ไม่รับผิดชอบ

3. เอกสารเกี่ยวกับการประเมินการเรียนมีไม่เพียงพอ อีกทั้งมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบจนทำให้ผู้ปฏิบัติ แม้แต่ฝ่ายวิชาการ หรือฝ่ายทะเบียนวัดผลของโรงเรียนยังสับสน

4. การให้อำนาจการประเมินผลการเรียนแก่ครูและกลุ่มโรงเรียนเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่กลุ่มโรงเรียนยังขาดผู้รู้ ช่วยเหลือในด้านนี้ ทำให้ครูประสบปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบ

<u>การจัดบริการแนะแนว</u>

อนุพงศ์ สุขเกษม (2527 : 52-56) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการอย่างเป็นระบบไว้ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง

2. ให้นักเรียนได้ข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยในด้านอาชีพ

3. ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนตัดสินใจอย่างเหมาะสม

4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียน และฝึกงานในสาขาวิชาที่ตนถนัด

5. จัดหางานให้นักเรียนทำหลังจากจบการศึกษาหรือจัดให้ศึกษาต่อเพื่อหาความรู้และประสบการณ์เพิ่ม เติม

6. ติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว

กิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ควรจัดให้มีขึ้นในสถานศึกษา ได้แก่

1. ชี้แจงให้เห็นคุณค่าของวิชาที่เรียน รวมทั้งชี้แจงให้เห็นว่าวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งวิชาบังคับ และวิชาเลือกมีความสัมพันธ์กับอาชีพต่าง ๆ อย่างไรบ้าง

2. จัดอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ภายในห้องเรียน หรือในชั่วโมงโฮมรูม โดยพยายามเลือกสรรอาชีพต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีส่วนสัมพันธ์กับวิชาที่เรียน หรือหัวข้อที่ดึงดูดความสนใจของเด็ก

3. ใช้แบบสำรวจตรวจสอบความสนใจและความถนัดในอาชีพต่าง ๆ

4. ส่งเสริมให้มีการจัดชุมนุมอาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัด

5. แทรกบทความเกี่ยวกับอาชีพในหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน

6. จัดนิทรรศการอาชีพต่าง ๆ ในห้องสมุด

7. จัดฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง ฟิล์มสตริป หรือวีดีโอเทปเกี่ยวกับอาชีพ ให้นักเรียนได้มีโอกาสชมเป็นครั้งคราว

8. จัดทัศนศึกษา พานักเรียนไปชมโรงงานอุตสาหกรรม ร้านสรรพสินค้าใหญ่ ๆ หรือโรงแรมใหญ่ ๆ

9. จัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสำรวจอาชีพในชุมชน โดยให้นักเรียนออกไปสอบถาม หรือสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจ แล้วกลับมารายงานให้นักเรียนคนอื่น ๆ ในห้องเรียนทราบ

10. เชิญผู้ปกครองมาพบ เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของบุตรหลานของตน

11. จัดให้เด็กเล่นละคร แสดงบทบาทอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสสอดแทรกความรู้สึกที่มีต่ออาชีพนั้น ๆ

12. จัดให้มีวันอาชีพ มีนิทรรศนการแสดงผลิตภัณฑ์ และการทำงานของโรงงานหรือร้านต่าง ๆ จัดให้มีวิทยากร บรรยาย หรือจัดอภิปรายเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ

13. จัดบริการหางานให้นักเรียนทำในยามว่าง

14. การจัดตั้งศูนย์สนเทศทางอาชีพ

15. การจัดโครงการสัมผัสอาชีพ

เพื่อให้การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายของการใช้หลักสูตร กรมวิชาการ (2521 : 22-23) จึงได้กำหนดบทบาทของครูแนะแนวไว้ ดังนี้

1. ร่วมจัดโครงการเรียน หน้าที่จัดโครงการเรียนเป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการ ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดร่วมกับฝ่ายบริหาร ครูแนะแนวเข้าไปช่วยในฐานะผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ เพื่อช่วยให้โครงการเรียนมีความหมาย และเพื่อครูแนะแนวจะนำไปชี้แจงกับนักเรียนได้อย่างถูกต้อง การจัดโครงการเรียน ต้องคำนึงถึงอัตรากำลังครู สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องเรียนเฉพาะวิชา วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น

2. การเลือกโครงการเรียน หลังจากที่ฝ่ายวิชาการจัดโครงการเรียนเสร็จ ครูแนะแนวต้องทำหน้าที่สานต่อ คือจัดการให้นักเรียนได้เลือกโครงการเรียนอย่างถูกต้องเหมาะสมกับอัตภาพของตน การจัดเตรียมข้อมูลของครูแนะแนว อาจจัดทำเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบกรอกประวัติ การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ประวัติการศึกษา สภาพเศรษฐกิจ สุขภาพ กิจกรรมที่เคยทำในโรงเรียนเดิม ความสนใจ ความถนัด ความมุ่งหมายในการเรียน อาชีพในอนาคต เป็นต้น

2.2 รวบรวมข้อมูลสนเทศต่าง ๆ ทางด้านการศึกษาอาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาก่อนที่จะตัดสินใจเลือกโครงการเรียน

2.3 เสนอข้อมูลเป็นการให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้านต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเลือกโครงการเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น

2.3.1 จัดทำคู่มือการลงทะเบียนเลือกโครงการเรียนสำหรับผู้ปกครอง และนักเรียน โดยแจกให้ทั่วถึง และได้อ่านก่อนเลือกวิชาเรียน

2.3.2 ปฐมนิเทศนักเรียน และผู้ปกครองเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะนำข้อมูลมาเสนอให้ผู้ปกครอง และนักเรียนได้ทราบก่อนเลือกโครงการเรียน

2.3.3 ในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถจัดทำคู่มือลงทะเบียนแจกได้ทัน ควรจัดทำโครงการเรียน หลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกโครงการเรียน ติดประกาศให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบโดยทั่วถึงกันก่อนเลือกโครงการเรียน

2.3.4 ถ้านักเรียนยังมีความสงสัยหรือมีปัญหาไม่สามารถตัดสินใจเลือกโครงการเรียนได้ ครูแนะแนวควรเปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาได้

จากที่กล่าวมานั้น การจัดบริการแนะแนวนับเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะตามหลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ก็ดี ต่างมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถเฉพาะตน ดังนั้นการจัดบริการแนะแนวจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้

<u>การนิเทศและติดตามผล</u>

<u>ความหมายของการนิเทศการศึกษา</u>

ความหมายของการนิเทศการศึกษา ได้มีผู้ให้ไว้หลายทัศนะด้วยกัน เช่น Kimball Wiles (1956 : 8) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ "การแนะนำซึ่งกันและกัน วางแผนงานร่วมกัน ปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน เพื่อหาทางปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น"

Carter V. Good (1959 : 539) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ "ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครู หรือบุคคลอื่นที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาให้รู้จักวิธีการปรับปรุงงานสอนให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยปรับปรุงวัสดุและเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน"

สาย ภาณุรัตน์ (2517 : 25) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ "การให้ครูเติบโต พึ่งตนเองได้ แล้วนำผู้ที่พึ่งตนเองไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมต่อไป"

ชารี มณีศรี (2521 : 1) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ "ความพยายามอย่างใดอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งด้านการเรียนการสอน"

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษา ในอันที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2524 : 240-241) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาเพื่อช่วยเหลือ และปรับปรุงการสอนของครู ได้สรุปไว้ 6 ประการ (OSMMAE) ดังนี้

O - Objective การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์การสอน

S - Subject Matter การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน

M - Methods การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงวิธีการสอน

M - Materials การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน

A - Activities การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงวิธีการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรในการสอน

E - Evaluation การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงวิธีการประเมินผลการเรียนการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักการนิเทศการศึกษา

รองรัตน์ อิศรภักดี (2521 : 6-7) กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. จะต้องเป็นการแสวงหาลู่ทางที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิดอ่านและปฏิบัติการทางสร้างสรรค์

2. ให้โอกาสแก่ทุกคนให้บรรลุผลตามวุฒิภาวะของเขา โดยมิให้หักหาญเอาแต่ใจ หรือถือหลักวิชาเป็นเกณฑ์ จนบุคคลอื่นตามไม่ทัน

3. ให้แต่ละคนเสนอผลงานตามความสามารถ ไม่ปล่อยให้คนใดหรือหมู่ใดผูกขาดความ เป็นผู้นำในการงาน

4. สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมมือออกความคิดเห็น ตัดสินใจ ชี้ขาดในการแก้ปัญหาโดย เฉพาะการตัดสินชี้ขาดนั้นมีผลถึงผู้นั้นด้วย

5. ยอมรับนับถือความแตกต่างของแต่ละบุคคล และให้ความแตกต่างนั้นเป็นสิ่งประกอบในการพิจารณาการปฏิบัติ หรือการมอบหมายงานแก่บุคคลนั้น

6. ยอมรับความสำคัญของครูในสภาพการเรียนของโรงเรียนและยอมรับให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือขจัดปัญหาที่ครูประสบมา

7. พยายามทำให้ครูมีความสำนึกในความมั่นคงในอาชีพการงาน มีกำลังใจมีมานะที่จะปฏิบัติหน้าที่ มีความพอใจในผลสำเร็จของงาน มีใจกล้าหาญ และยุติธรรมในการสำรวจดูความสามารถ และความบกพร่องของตนเอง เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงการงานให้ดีขึ้น

8. ทำให้มีการพัฒนานโยบายการนิเทศการศึกษาและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

9. นำเอาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของเด็ก กระบวนการเรียน ระเบียบสภาพสังคม ความสัมพันธ์ของมนุษย์และการพัฒนาการของหลักสูตรวิชาอาชีพมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมการนิเทศการศึกษา

อาคม จันทสุนทร (อ้างถึงใน กฤษณี น้ำเพชร 2520 : 54-55) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนไว้ดังนี้ การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน สามารถใช้กิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ ผู้นิเทศภายในโรงเรียนจะใช้การนิเทศโดยให้ความรู้แก่ครูได้หลายอย่าง ได้แก่

1.1 การให้คำแนะนำ

1.2 การประชุมปรึกษาหารือ

1.3 การจัดการอบรม

1.4 การปฐมนิเทศ

1.5 การใช้เอกสารให้ความรู้

1.6 การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

2. การสาธิต ได้แก่ การสาธิตวิธีสอน การสาธิตการใช้เครื่อง เป็นต้น

3. การพาไปดูงาน โดยพาครูไปดูการแสดงการจัดนิทรรศการ หรือกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานสายวิชานั้น

4. การประสานงานให้ร่วมกันทำงาน

5. การบริการทางวิชาการ ให้บริการด้านวัสดุการเรียนการสอน และแนะนำแหล่งวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

6. การประเมินผลและการวิจัย ผู้นิเทศในโรงเรียนจะต้องใช้การประเมินผลและการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่า การดำเนินการเรียนการสอนมีจุดอ่อนตรงไหน เพื่อจะได้กระตุ้นส่ง เสริมให้ดีขึ้น

7. การจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ปฏิบัติงานเข้มแข็งขึ้น เช่น การประกวดผลงานนักเรียน เป็นต้น

8. การให้ไปฝึกงาน

9. การทำให้เกิดความเข้าใจ

จากที่กล่าวถึงข้างต้นเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศการศึกษาจึงพอสรุปได้ว่า กิจกรรมการนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

เอนก แย้มบาน (2529 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษางานการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12" จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดมีการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษา และพบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกัน สามารถสรุปผลตามขอบข่ายงานทั้ง 10 ด้าน ดังนี้

1. งานด้านการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีการประชุมแนะนำชี้แจง ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร มีการประชุมเชิงปฏิบัติการภายในโรงเรียน เช่น การปรับแผนการสอน, คู่มือครู ฯลฯ ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรไปยังชุมชนทำได้ไม่ทั่วถึง

2. งานด้านการจัดระบบการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูจัดกลุ่มนักเรียนตามความถนัดและความสามารถ ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดการสอนและตารางสอน ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ ครูบางคนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

3. งานด้านการบริหารบุคคล ส่งเสริมให้ครูศึกษารายละเอียดในการปฏิบัติงานด้านการสอน ปัญหาที่พบคือ ขาดการประชุมด้านสมรรถภาพการสอน

4. งานด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ ขาดงบประมาณสนับสนุน

5. งานด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ แนะนำให้ครูทำการสำรวจสภาพและความต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ ไม่มีสถานที่จัดเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสม

6. งานด้านการฝึกอบรมครูประจำการ ส่วนใหญ่ส่งครูเข้ารับการอบรมและฟังการบรรยายด้านวิชาการ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ แหล่งวิทยาการที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ

7. งานด้านการปฐมนิเทศครูใหม่ ส่วนใหญ่แนะนำให้รู้จักกับบุคลากรในโรงเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ การเพิ่มประสบการณ์การสอนแก่ครูใหม่ทำได้ไม่เพียงพอ

8. งานด้านการจัดบริการพิเศษแก่ครู ส่วนใหญ่ทำทะเบียนประวัติของบุคลากรภายในโรงเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดงบประมาณสนับสนุน

9. งานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารวิชาการไปยังชุมชนทำได้ไม่ทั่วถึง

10. งานด้านประเมินผลการสอน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการประเมินผล

<u>การติดตามประเมินผล</u>

เสริมศรี ไชยศร (2528 : 227) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง การพิจารณาตัดสินว่ากระบวนการ หรือ ผลลัพธ์นั้นมีคุณภาพเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลจากเครื่องมือการวัดต่าง ๆ ผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยในการตัดสิน ปรับปรุง พัฒนาเลือก และใช้สรรพสิ่งทั้งมวล (รวมทั้งคน สัตว์ สิ่งของ) ให้ดีขึ้น

ดิเรก ศรีสุโข (อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2528 : 70) กล่าวว่า งานรับผิดชอบด้านการประเมินผล ควรมีการวางแผนงานการประเมินผลให้สอดคล้องกับงานอื่น ๆ ดังนี้

- สิ่งที่ต้องประเมินผล
- วิธีการประเมินผล
- ตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ประเมินผล
- กำหนดเวลาการประเมินผล
- กำหนดเวลาการรายงานผลตามขั้นตอน
- สร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการประเมินผล
- การดำเนินงานประเมินผลแต่ละขั้นตอน
- การรายงานการประเมินผลโครงการตามกำหนดเวลา
- การเขียนรายงานประเมินผลทั้งโครงการ

Wayne W. Welch (อ้างใน ภัทรา อรัณยภาค 2530 : 22) กล่าวว่า ในการประเมินโครงการหรือการประเมินหลักสูตรนั้น เพื่อจะทำการประเมินจะต้องตอบคำถาม 3 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินคือ

1. ทำไมต้องประเมิน การประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินจะได้ทราบว่าเป็นการประเมินความก้าวหน้า การประเมินสรุป หรือประเมินเพื่อการบริหาร

2. จะประเมินอะไร ผู้ประเมินต้องศึกษาทำความเข้าใจกับสิ่งที่จะประเมินว่าคืออะไร มีรายละเอียดอย่างไร

3. จะประเมินอย่างไร ผู้ประเมินมองเห็นวิธีการและขั้นตอนของกระบวนการในการประเมิน

สภาพทั่วไปเกี่ยวกับเขตการศึกษา 2

สภาพภูมิศาสตร์ สังคม และเศรษฐกิจ

เขตการศึกษา 2 ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล มีพื้นที่ทั้งหมด 12,286.52 ตารางกิโลเมตร ทิศใต้ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดสงขลา ทิศตะวันออกติดกับทะเลจีนด้านอ่าวไทย และทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลอันดามันของมหาสมุทรอินเดีย (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ประจำเขตการศึกษา 2 2528 : 1) ภูมิประเทศจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 2 พื้นที่ส่วนใหญ่ที่ราบมีน้อย ฤดูมีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน อาชีพของประชากรได้แก่ การทำสวนยางพารา ทำนา ทำสวนผลไม้ ทำการประมง ทำป่าไม้ และทำเหมืองแร่ มีประชากรประมาณ 1,482,673 คน นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 71.04 ศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 28.26 นอกนั้นนับถือศาสนาอื่นประมาณร้อยละ 0.70 ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 80 พูดภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน สำหรับจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เกือบทั้งหมดใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน ในทางด้านศาสนา ภาษา และขนบธรรมเนียม ประเพณีคล้ายกับสหพันธรัฐมาเลเซียเป็นอย่างมาก (สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 2530 : 9)

การปกครอง

การปกครองใน เขตการศึกษา 2 แยกเป็นรายจังหวัดได้ดังนี้

จังหวัดยะลา มี 6 อำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมืองยะลา
2. อำเภอยะหา
3. อำเภอรามัน
4. อำเภอบันนังสตา
5. อำเภอธารโต
6. อำเภอเบตง

จังหวัดปัตตานี มี 8 อำเภอ และ 3 กิ่งอำเภอ ได้แก่

1. อำเภอ เมืองปัตตานี
2. อำเภอโคกโพธิ์
3. อำเภอยะรัง
4. อำเภอมายอ
5. อำเภอปะนาเระ
6. อำเภอยะหริ่ง
7. อำเภอสายบุรี
8. อำเภอหนองจิก
9. กิ่งอำเภอไม้แก่น
10. กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง
11. กิ่งอำเภอกะพ้อ

จังหวัดนราธิวาส มี 10 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมืองนราธิวาส
2. อำเภอยี่งอ
3. อำเภอบาเจาะ
4. อำเภอตากใบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. อำเภอสุไหงโกลค
6. อำเภอสุไหงปาตี
7. อำเภอแว้ง
8. อำเภอระแงะ
9. อำเภอรือเสาะ
10. อำเภอศรีสาคร
11. กิ่งอำเภอสุคิริน
12. กิ่งอำเภอจะแนะ

จังหวัดสตูล มี 4 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมืองสตูล
2. อำเภอควนกาหลง
3. อำเภอทุ่งหว้า
4. อำเภอละงู
5. กิ่งอำเภอท่าแพ
6. กิ่งอำเภอควนโคน

สภาพการศึกษา

เขตการศึกษา 2 มีสถานศึกษาทั้งสิ้น 1,413 แห่ง ดังนี้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 1,065 แห่ง สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 51 แห่ง สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 283 แห่ง สาธิตมหาวิทยาลัย จำนวน 1 แห่ง สังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 9 แห่ง เทศบาล จำนวน 37 แห่ง ต.ช.ด. จำนวน 8 แห่ง กรมการฝึกหัดครู 1 แห่ง กรมพลศึกษา 1 แห่ง และทบวงมหาวิทยาลัย 1 แห่ง (สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 2530 : 21)

จากการพิจารณาเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ แนวคิดด้านหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นแล้ว พอสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง ความจำเป็นในการนำหลักสูตร

ไปใช้คือ จะต้องมีการเตรียมการใช้หลักสูตร การดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร ในการดำเนินการดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียน ผู้เรียน และท้องถิ่น เป็นสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย